

**СОВЕТ
ИСКЕ-КАЗАНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЫСОКОГОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

422730, Республика Татарстан, Высокогорский район,
с. Куркачи, ул. Клубная, 4

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ИСКЕ-КАЗАН
АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ**

422730, Татарстан Республикасы, Биектау районы,
Коркачык авылы, Клуб ур., 4

тел./факс 8(84365) 707-00, e-mail: Ikaz.Vsg@tatar.ru

**РЕШЕНИЕ
«30 » марта 2018ел**

**Татарстан Республикасы Биектау
муниципаль районы Иске-Казан
авыл жирлеге муниципаль берәмлеге
территориясен төзекләндерү
кагыйдәләрен раслау турында
Республики Татарстан**

**КАРАР
№ 102**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 14 статьясындагы 19 п., «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлendәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерации Төзелеш hем торак-коммуналь хужалык министрлыгының «жирлекләр, шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен әзерләү өчен методик рекомендацияләрне раслау турында» 2017 елның 13 апрелендейге 711-ПР номерлы боерыгы нигезендә, «Иске-Казан авыл жирлеге " муниципаль берәмлеге Уставының 19 статьясындагы 3 өлешенең 3 пунктчасына, Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге территорииясендә халык алдында тыңлауларны оештыру hем үткәрү тәртибе турынданың нигезләмәгә таянып, Иске-Казан авыл жирлеге Советының 2017 елның 21 апрелендейге 50 номерлы карары белән расланган Иске-Казан авыл жирлеге Советы тарафыннан расланган Нигезләмәгә таянып, Иске-Казан авыл жирлеге Советы карары белән расланган Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге Карап бирэ:

1. № 1 күшымта нигезендә " Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территорииясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» карар проектын кабул итәргә.
2. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге гражданнарының Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге территорииясен төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча фикер

алышуда катнашу тәртибен һәм фикер алышына торган проект буенча тәкъдимнәрне исәпкә алуны раслау түрында 2 ичә күшымта нигезендә.

3. 2018 елның 16 «апрелендә 16.00 сәгатьтә Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының Иске-Казан авыл жирлеге территорииясендә төзекләндерү җагыйдәләре проекты буенча фикер алышу мәсьәләсе буенча ачык тыңлаулар үткәрү (адрес: 422730, Татарстан Республикасы, Биектау районы, Коркачык авылы, Клуб урамы, 4).

3.1. Кергән искәрмәләрне һәм тәкъдимнәрне ачыктан-ачык карау, ачык тыңлауларны оештыру һәм үткәрү, «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге территорииясен төзекләндерү җагыйдәләрен раслау түрында» Совет каарын әзерләү өчен составында маҳсус комиссия төзү:

1. Закирова Г.Р. - Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге башлыгы, комиссия рәисе

Комиссия әгъзалары:

2 Салихзянова Л.И. - Комиссия секретаре;

3. Калимуллина А.И. - Иске-Казан авыл жирлеге Советы депутаты,

4. Хайруллин Р.Н. - Иске-Казан авыл жирлеге Советы депутаты,

5. Гилязова Ф.В. - Иске-Казан авыл жирлеге Советы депутаты,

3.2. Ачык тыңлаулар нәтижәләрен Биектау муниципаль районының рәсми сайтында иғълан итәргә.

3.3. Комиссия кергән искәрмәләрне, тәкъдимнәрне, ачык тыңлаулар нәтижәләрен исәпкә алып, каар проектын әзерләргә һәм билгеләнгән тәртиптә Иске-Казан авыл жирлеге Советына карауга һәм кабул итүгә тәкъдим итәргә тиеш.

4. Әлеге каар Биектау муниципаль районының Интернет чөлтәрендә рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка житкерелергә тиеш <http://vysokaya-gora.tatarstan.ru/> Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат порталында <http://pravo.tatarstan.ru/>.

5. Әлеге каарның үтәлешен контролльдә тотам.

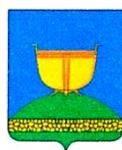
Иске-Казан авыл жирлеге башлыгы

Г.Р.Закирова

1 Нче Күшымта
Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге Советы каары буенча
муниципаль район Советының 2018 елның 30 мартаңдеге 102 номерлы каары

**СОВЕТ ИСКЕ-КАЗАНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЫСОКОГОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

422730, Республика Татарстан, Высокогорский район,
с.Куркачи, ул.Клубная, 4

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ИСКЕ-КАЗАН АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ**

422730, Татарстан Республикасы, Биектау районы,
Коркачык авылы, Клуб ур.,4

Тел./факс: +7(84365) 707-00, e-mail: Ikaz.Vsg@tatar.ru

РЕШЕНИЕ

«___» _____ 2018 ел

КАРАР

№ ___

**Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл
жирлеге муниципаль берәмлеке территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен
раслау турында**

«Россия Федерациясенде жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерациисе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының «жирлекләрнең, шәһәр округларының, шәһәр эчендәге районнарның территорияләрен төзекләндерү қагыйдәләрен әзерләү өчен методик рекомендацияләрне раслау турында» 2017 елның 13 апрелендәге 711-ПР номерлы боерыгы нигезендә, «Иске-Казан авыл жирлеге» муниципаль берәмлеке Уставына таянып, " Иске-Казан, Иске-Казан авыл жирлеге Советы,

КАРАР БИРЭ:

1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының «Иске-Казан авыл жирлеге «муниципаль берәмлеке территориясенде төзекләндерү қагыйдәләрен раслау турында» күшымта нигезендә.
2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Иске-Казан авыл жирлеге Советының "Иске-Казан авыл жирлеге территориясенде төзекләндерү, чисталыкны

hәм санитар тәртипне тәэмүн итү қагыйдәләрен раслау турында" 2015 ел, 28 май, 182 нче карапы үз көчен югалткан дип санау хакында " 2015 ел, 26 май, 72 нче карапы

3. Әлеге карап Биектау муниципаль районының Интернет чөлтәрендә рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка житкерелергә тиеш <http://vysokaya-gora.tatarstan.ru/> Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат порталында <http://pravo.tatarstan.ru/>.

4. Әлеге каарның үтәлешен контролльдә тотам.

Иске-Казан авыл җирлеге башлыгы

Г.Р.Закирова

Расланган:
Иске-Казан Советы Каары Белэн
« » 2018 г. № _____

Кагыйдэ

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге муниципаль берэмлеге территорииясендэ төзеклэндерү эшлэрэ алып бару өчен жир кишәрлекләрен бер категориядән икенче категориягэ күчерү турында.

1. Гомуми нигезләмәләр

1 Статья 1. Төп нигезләмәләр

1.1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге муниципаль берэмлеге территорииясен төзеклэндерүнен әлеге кагыйдәләре (алга таба - кагыйдәләр) Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге муниципаль берэмлеге территорииясен жыештыру һәм карап тоту буенча эшләрне башкару тәртибен (алга таба-кагыйдәләр) билгели - авыл жирлеге) санитария кагыйдәләре нигезендә, жирлектә чисталык һәм тәртип тәэммин иту буенча бердәм нормалар һәм таләпләр, биналар (торак йортларны да кертеп), Корылмалар һәм жир кишәрлекләрен карап тоту буенча таләпләр, тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадларының һәм коймаларының тышкы кыяфәтенә карата, аларны төзеклэндерү буенча эшләр исемлеге һәм аларны үтәүнен ешлыгы билгеләнә, шулай ук биналарның (булмәләрнең) һәм корылмаларның тирэ-юньне төзеклэндерүдә катнашу тәртибен, авыл жирлеге территорииясен төзеклэндерү (урамнарны яктыртуны да кертеп), территорияләрне яшелләндерү, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту).

1.2. Әлеге Кагыйдәләрнен хокукый нигезе-Россия Федерациясе Конституциясе, "Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон, "халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында" 30.03.1999 ел, № 52-ФЗ Федераль закон, "житештерү һәм куллану калдыклары турында" 24.06.1998 ел, № 89-ФЗ Федераль закон, 2002 елның 10 гыйнварындагы Федераль закон. СНиП "сәнәгать предприятиеләренен генераль планнары", СНиП 2.07.01-89 "шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү", СНиП III-10-75 "житештерү һәм кабул иту кагыйдәләре. Территорияне төзеклэндерү" темасына семинар-киңәшмә, Россия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының 2017 елның 13 апрелендәге боерыгы белән расланган Муниципаль берэмлекләр территорияләрен төзеклэндерү буенча нормаларны һәм кагыйдәләрне эшләү буенча методик рекомендацияләр. № 711/пр (алга таба-методик рекомендацияләр), «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге» муниципаль берэмлеге Уставы.

1.3. Жирлектәге территорияләрне төзеклэндерү һәм санитар тоту өчен жаваплы субъектлар булып тора:

1) дәүләт яки муниципаль милектәге территорияләр һәм төзеклэндерү

объектлары буенча - әлеге объектларның хужалары һәм (яки) аннан файдаланучылары (физик һәм юридик затлар);

2) дәүләт яки муниципаль милектә булған, өченче затларга биләүгә һәм (яки) файдалануга тапшырылмаган территорияләр һәм тәзекләндеру объектлары буенча-дәүләт хакимиите органнары, жирле үзидарә органнары;

3) милекнең башка рәвешләрендәге территорияләр һәм тәзекләндеру объектлары буенча - объектлар һәм территорияләр милекчеләре (физик һәм юридик затлар).

Территорияләрне тәзекләндеру һәм санитар тоту буенча бурычлар йә тәзекләндеру һәм санитар карап тоту өчен жаваплы субъектлар йә тәзелгән килешүләр нигезендә башка затлар тарафыннан үтәлә.

1.4. Биектау муниципаль районның Иске-Казан авыл жирлеге башкарма комитетына территорияләрне жыештыру һәм санитар тоту, чисталыкны һәм тәртипне саклау, эшләрнең үтәлешен координацияләү, Эшләрнең срокларын һәм сыйфатын контролльдә тоту буенча килешүләр һәм муниципаль контрактлар төзу йөкләнә.

1.5. Әлеге кагыйдәләр, аларның ведомствога каравына һәм милек рәвешләренә бәйсез рәвештә, барлық оешмалар, жирлек территориясендә үз эшчәнлекләрен гамәлгә ашыручы шәхси эшмәкәрләр, жирлек территориясендә яшәүче яки яшәүче барлық гражданнар (алга таба - оешмалар һәм гражданнар) тарафыннан үтәләргә тиеш.

Статья 2. Төп терминнар һәм тәшенчәләр

2.1. Муниципаль берәмлек территориясен тәзекләндеру кагыйдәләре - Россия Федерациясе законнары һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары, шулай ук Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль берәмлек территориясен тәзекләндеру элементларына карата таләпләрне, муниципаль берәмлек территориясен тәзекләндеру буенча чаラлар исемлеген, аларны үткәру тәртибен һәм вакытын билгели торган муниципаль хокукый акт;

2.2. Территорияне тәзекләндеру элементлары-декоратив, техник, планировка, конструктив җайлланмалар, үсемлек компонентлары, төрле жиһазлар һәм бизәү төрләре, кече архитектура формалары, капиталь булмаган стационар булмаган корылмалар, тышкы реклама һәм тәзекләндерунең состав өлешләре буларак кулланыла торган мәгълумат.

2.3. Шәһәр мохите-ул билгеле бер территориядә яшәү мохитен характерлаучы һәм бу территориядә яшәүнең үңайлылыгын билгели торган табигый, архитектуралаштыру, экологик, социаль-мәдәни һәм башка факторлар жыелмасы. Әлеге документ қысаларында «шәһәр мохите» тәшенчәсе шәһәрнекеләргә дә, авыл халкына да кулланыла.

2.4. Юл өслегенә капиталь ремонт ясау-юл килеме һәм өслек, Жир өслеге һәм юл корылмалары тулысынча торғызыла торган эшләр комплексы, тузган конструкцияләрне һәм детальләрне алмаштыра яки аларны ин нык һәм озак вакытка алыштыра, ремонтлана торган юл өчен билгеләнгән нормалар чикләрендә автомобильләрнең хәрәкәт интенсивлыгы артуны һәм төп йөкләнешләрен исәпкә

алып, юлның геометрик параметрларын арттыра.

2.5. Шәһәр мөхитенең сыйфаты-территориянең һәм аның өлешләренең комплекслы характеристикасы, ул халыкның төрле катламнары өчен көндәлек тормыш уңайлығының дәрәжәсен билгели.

2.6. Шәһәр тирәлеген комплекслы үстерү-жирлек тормышының барлық дәрәжәләрендә индикаторы тәжрибәләрне һәм технологияләрне яхшырту, яңарту, трансформацияләү, куллану, шул исәптән инфраструктура, идарә итү, технологияләр, шәһәр халкы һәм ширкәтләр арасында коммуникацияләрне үстерү.

2.7. Шәһәр мөхитенең сыйфат критерийлары - шәһәр мөхитенең сыйфат параметрларын үлчәүгә туры килә торган сан яғыннан һәм сыйфат яғыннан.

2.8. Төзекләндерү әлементларының нормалаштырыла торган комплекслы жирлек территориясендә куркынычсыз, уңайлы һәм кызыклы тирәлек булдыру өчен төзекләндерү әлементларының минималь ярапчы.

2.9. Шәһәр мөхитенең сыйфатын бәяләү-халыкның тормыш сыйфатын күтәрү һәм территориянең жәлеп итүчәнлеген арттыру максатларында территорияне төзекләндерү һәм үстерү буенча чаралар исемлеген әзерләү һәм нигезләү өчен жирлек территориясендә шәһәр тирәлеге әлементларының билгеләнгән критерийларга туры килү-килмәве турындагы объектив таныклыklарны алу процедуrasesы.

2.10. Жәмәгать киңлекләре-жирлек территорияләре, алар халык өчен даими ачық, шул исәптән мәйданнар, урамнар, жәяүлеләр зоналары, скверлар, парклар. Статусы жәмәгать пространствосы күздә тота булмау өчен түләү баруы. Ижтимагый киңлекләр резидентлар һәм кунаклар тарафыннан төрле максатларда, шул исәптән аралашу, ял итү, спорт белән шөгыльләнүү, гражданнар жыелышлары үткәрү, эшмәкәрлек эшчәнлеге алыш бару, гамәлдәге законнар таләпләрен исәпкә алыш файдаланыла ала.

2.11. Төзекләндерү объектлары - жирлек территориясендә төзекләндерү эшләре алыш барыла.

2.12. Юл-торак һәм магистраль урамнарның машиналар йөрү өлешләренә, борылыш мәйданнарына якын юл.

2.13. Төзекләндерү проекты-текст һәм график формадагы материаллардан торган һәм территорияне һәм башка төзекләндерү объектларын төзекләндерү буенча проект чишелешләрен (шул исәптән чәчәкләрен) билгели торган документлар.

2.14. Төзекләндерү объектын үстерү-гамәлдәге Төзекләндерү объектларының, аларның аерым элементларының яңа һәм сыйфатлы торышын яхшыртуга юнәлдерелгән эшләрне тормышка ашыру.

2.15. Төзекләндерү объектын қарап тоту-төзекләндерү объектларының, аларның аерым элементларының тиешле техник, физик, эстетик халәтендә тоту.

2.16. Шәһәр тирәлеге субъектлары-торак пунктта яшәүчеләр, аларның жәмәгатьчелеге, ижтимагый, эшлекле оешмалар, хакимият органнары һәм торак пункт үсешенә йогынты ясый торган башка социаль-икътисадый тормыш субъектлары вәкилләре.

2.17. Каты ёслек - юл килемнәре составындагы юл катламы.

2.18. Территорияләрне жыештыру-житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чар, карны жыю, чыгару, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-

эпидемиологик иминлеген тәэмін итүгө һәм әйләнә-тире мохитне саклауга юнәлтелгән башка چаралар.

2.19. Муниципаль заказчы-Биектау муниципаль районның Иске-Казан авыл жирлеге башкарма комитеты яки аның жирлекне төзекләндерү, жыештыру һәм санитар чистарту буенча эшләр башкаруга, хезмәт күрсәтүгә вәкаләтле органы.

2.20. Махсуслаштырылган оешма-санитар чистарту һәм төзекләндерү өлкәсендә гамәлдәге законнар нигезендә эшчәнлек алыш баручы, кирәклө ресурслар һәм тиешле рөхсәт документлары (лицензия) булган предприятие, оешма, учреждение яки юридик зат оештырмыйча эшкуар.

2.21. Калдыкларны туплау-аларны алга таба эшкәртү, утильләштерү, заарсызландыру, урнаштыру максатларында унбер айдан да артык вакытка калдыклар туплау.

2.22. Подрядчы-Россия Федерациясе Граждан кодексы нигезендә заказчылар белән төzelә торган подряд килешүе һәм (яки) муниципаль контракт буенча эшләрне башкаручы физик һәм юридик затлар.

2.23. Шәhәр территориясе-жирлекнең юридик һәм физик затларга милек хокуқында яисә башка хокукта (арендадан тыш) булмаган территориясе.

2.24. Предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр һәм башка хужалык итүче субъектлар территориясе-мәйданы, чикләре, урыны, хокукый статусы һәм законда каралган хокукларда юридик һәм физик затларга максатчан билгеләнеше белән бирелгән (беркетелгән) башка характеристикалары булган территория.

2.25. Якындагы территория-биш һәм унбиш метрдан да ким булмаган территория, шул исәптән тротуарлар, газоннар һәм яшел зоналар, турыдан-туры биналар, корылмалар, шул исәптән индивидуаль торак йортлар чикләренә, шулай ук предприятие, оешма, учреждение, башка хужалык итүче субъектлар һәм индивидуаль торак йортлар территориясе чикләре буенча билгеләнгән киртәләргә туры килә.

Якындагы территориядә 0-15 метр интервалында юл якын-тире территориянең барлык объектлар өчен, шул исәптән индивидуаль торак йортларны да кертеп, якын-тире үрнашкан очракта, юлның якын чите яки бордюрный таш булып тора, ул урамның машиналар йөрү өлешен чикли.

Бер-берсенә якын үрнашкан объектлар (ишегалды эчендә) өчен төрле милек формасындагы һәм хезмәт күрсәтүнең гомуми территориясе белән жыештыру чиге тигез арада уза. Линия корылмаларының һәм коммуникацияләрнең жир өсте өлешләренә якын-тире территория-корылмаларның һәм коммуникацияләрнең тышкы линиясенниң һәр якка 6 метрдан да ким булмаган жир участогы.

Аерым торучы объектлар өчен якындагы территория радиусы әлеге объектның жир кишәрлеге чикләрнән унбиш метр тәшкил итә. Янәшәдәге территория бушлык, шәhәр урманнары, башка төзелмәгән территорияләр булган очракта, янәшәдәге территориянең киңлеге аерым торучы объектлар буларак билгеләнә.

2.26. Беркетелгән территория - әлеге территорияне төзекләндерү һәм санитар тоту максатларында физик һәм юридик затлар яки шәхси эшмәкәрләр белән килешү, килешү нигезендә беркетелгән иҗтимагый әhәмияттәгә (гомуми файдаланудагы территория, якын-тире территория) территориянең бер өлеше.

2.27. Каты коммуналь калдықлар-физик затлар куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдықлар, шулай ук шәхси һәм көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерү максатларында физик затлар тарафыннан аларны торак урыннарда куллану процессында үз Куллану үзлекләрен югалткан товарлар. Каты коммуналь калдықларга шулай ук юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр эшчәнлеге процессында барлыкка килә торган һәм физик затлар куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдықлар составы буенча охшаш калдықлар керә.

Калдықларның әлеге төрөн барлыкка китерү нормативлары муниципаль норматив хокукуй актлар белән билгеләнә.

2.28. Территорияләрне санитар чистарту - каты көнкүреш калдықларын жыю, чыгару.

2.29. Рөхсәтсез чүп-чар ташлау-җитештерү һәм куллану калдықларының үз белдекләре белән ташлану (урнаштыру) яки 50 кв.метрдан артык мәйданда һәм 30 кубометрдан артык мәйданда жыелуы нәтижәсендә барлыкка килгән.

2.30. Ишегалды территориясе - торак бина янындагы һәм анда яшәүче затларның гомуми кулланылышинда булган, периметр буенча торак биналар, корылмалар һәм киртәләр белән чикләнгән жири кишерлекенең бер өлеше.

2.31. Вакытлыча төзелеш - төзелешкә рөхсәт бирүне таләп итми торган капиталь төзелеш объектлары булмаган объектлар, тирәнрәк фундаментлар, жири асты биналары төзүне күздә тотмый, инженерлык коммуникацияләрен су астына алуны таләп итми һәм эшнең чикләнгән вакыты белән характеристикана. Аларга павильоннар, киосклар, навеслар, палаткалар, металл гаражлар һәм башка шундый объектлар керә.

2.32. Газон-төзекләндерү элементы, ул үз эченә кискен үләнне һәм башка үсемлекләрне ала.

2.33. Күләме 2 м² дан артмаган конструкция дивары өслеге буенда урнашкан элмә такталар реклама характеристидагы мәгълүматлар булмаган федераль законнар нигезендә кулланучыга мәжбүри мәгълүматны ачу яки тарату өчен билгеләнгән.

2.34. Жәмәгать транспортты тукталышы-павильон, эскәмияләр һәм чүп савытлары, бер үк вакытта урнаштыру өчен билгеләнгән чикләр һәм тукталышлар күрсәткечләре белән жиһазландырылган махсус билгеләнгән территория.

2.35. Тротуар-1 метрдан да ким булмаган кинлектәге урамнар һәм юллар буенда каты өслеккә ия жәяүлеләр зонасы.

2.36. Урам - транспорт чаралары һәм жәяүлеләр хәрәкәте өчен жайлыштырылган яисә жайлыштырылган, жири полосасы яисә торак пунктлар чикләрендә урнашкан ясалма корылманың өслеге, шул исәптән тиз йөрешле һәм кейләнә торган магистраль юлы, жәяүлеләр һәм парк юлы, фәнни-җитештерү, сәнәгать һәм коммуналь-склад зоналарында (районнарда) юл.

2.37. Биналарның фасады-бинаның тышкы яғы яки корылманың.

2.38. Яшел үсентеләр-агач, агач-куак, куак һәм үлән үсемлекләре-ясалма һәм табигый үсемлекләр.

2.39. Яшел үсентеләрне заарлау-жири өсте өлешенә һәм тамыр системасына механик, химик һәм башка зыян китерү, үсешне туктатмау.

2.40. Яшел үсентеләрне юк итү-үсешнең туктатылуына китерә торган яшел

үсентеләрне заарлау.

2.41. Яшел утыртмаларның торғызы бәясе-Муниципаль милектәге яшел үсентеләргә зыян китергән өчен түләнә торган, яшел үсентеләрне санкцияләнмәгән күчереп утыртканда яисә сүткәндә, шулай ук аларны зыян күргән яки юк иткәндә алына торган зыянны матди компенсацияләү . ;

2.42. Стационар ваклап сату сәүдә чөлтәре-махсус жиһазландырылган һәм сәүдә алыш бару өчен билгеләнгән биналарда (павильоннар, киосклар) урнашкан объектлар.

2.43. Стационар булмаган вак-төяк сәүдә чөлтәре-төрле һәм күпләп сату (палаткалар, прилавкалар, лоткалар, арбалар, кәржиннәр, автоприцеплар, автолавкалар, автоцистерналар h.б.) принципларында эшли торган объектлар, аларны урнаштыру жирлек башкарма комитеты раслаган стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру схемасы белән билгеләнгән.

2.44. Кулланучылар-милекчеләр, арендаторлар, баланс тотучылар, жирдән файдаланучылар.

2.45. Яшел хужалык объекты-үсемлекчелек (чүптән тыш), билгеле бер территориядә архитектура-Ландшафт ансамбле, шул исәптән Яшел хужалык жиһазлары (парклар, урман парклары, скверлар, газоннар, яшел зоналар h.б.).

2.46. Жирлек территориясен чистартуның Генераль схемасы - ул калдыкларны жыю, дайми рәвештә бетерү, урнаштыру, шулай ук калдыкларны жыю, заарсызландыру һәм эшкәрту методларын, торак пунктларның территориияләрен чистарту һәм жыештыру системасы өчен махсус машиналар, механизмнар, жиһазлар һәм инвентарьлар, калдыкларны урнаштыру һәм эшкәрту объектларын төзү, реконструкцияләү һәм рекультивацияләү, калдыкларны изоляцияләү, урнаштыру һәм эшкәрту объектларын төзү, реконструкцияләү һәм рекультивацияләүнен максатчанлыгын билгели һәм тәэммин итә торган территориаль-планлаштыру документы булып тора., эйләнә-тирә мохиткә заарлы матдәләрнен әләгүен булдырмау максатларында, махсус саклагычларда алга таба да файдаланылырга тиеш түгел.

Бүлек 2. САНИТАР ЧИСТАРТУ ҺӘМ ТӨЗЕКЛӘНДЕРҮ ЖИРЛЕК ТЕРРИТОРИЯСЕ

Мәкалә 3. Жирлек территориясен санитар чистарту

3.1. Юридик һәм физик затлар, аларның оештыру-хокукий формаларына бәйсез рәвештә, үзләренең милек хокуқында яки башка әйбер хокуқында яки жир кишәрлекләренең һәм якын-тирә территорияләренең (шәхси йортлар, предприятие, оешма, учреждение территориияләрендә) үз вакытында һәм сыйфатлы чистартылуын, гамәлдәге законнар һәм әлеге Кагыйдәләр нигезендә, төзекләндерү элементларын (юлларны, тротуарларны, газоннарны, кече архитектура формаларын, яктырту, су бүлүне h. б.) жимерүне һәм жимерүне тәэммин итәргә бурычлы., үз белдеген белән төрле төрдәге хужалык һәм вакытлыча корылмалар төзү.

3.2. Каты көнкүреш калдыкларын жыю, вакытлыча саклау, дайми чыгару һәм территорияләрне жыештыру системасын оештыру эйләнә-тирә мохитне саклау һәм Кеше саулыгы өлкәсендә Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән

экологик, санитар һәм башка таләпләр нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

3.3. Житештерү һәм куллану калдыклары халык һәм яшәү тирәлеге өчен куркынычсыз булырга һәм Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, жирле үзидарә органнарының санитар кагыйдәләре һәм башка норматив хокукий актлары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиешле житештерү, куллану, заарсызландыру, транспортлау, саклау һәм күмелергә тиеш.

3.4. Жирлек территориясен чистарту һәм чистартуның барлык төрләре буенча чарапар үткәрү чираты, эш күләмнәре, чистарту системасы объектларын жыю системасы һәм методлары, урнаштыру билгеләнгән тәртиптә расланган генераль чистарту схемасы нигезендә билгеләнә.

3.5. Житештерү һәм куллану калдыкларын санкцияләнмәгән чүплекләрдә урнаштырган затларны ачыклау, житештерү һәм куллану калдыкларын бетерү һәм чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү муниципаль Төзекләндерү кагыйдәләре нигезендә әлеге территорияләрне жыештыруны тәэмин итәргә тиешле затлар исәбенә башкарыла.

3.6. Жир кишәрлегендә, торак яки торак булмаган бинада үзенец көнкүреш һәм хужалык эшчәнлеген башкаручы, аренда килешүе яки милекче белән башка килешүе нигезендә калдыкларны жыю, чыгару һәм утильләштерүне мөстәкайль оештырмаган очракта, әлеге житештерүче калдыкларын жыю, чыгару һәм утильләштерү буенча бурычлар алда аталган күчемсез милек объектлары милекчесенә йөкләнә.

3.7. Каты коммуналь калдыкларны жыюның билгеләнгән тәртибен тәэмин иту һәм аны үткәрү өчен жаваплылык калдыкларны жыю һәм вакытлыча саклау урыннарының милекчеләренә йөкләнә.

3.8. Ремонт вакытында барлыкка килгән калдыкларны чыгару әлеге ремонтны башкаручы затлар тарафыннан мөстәкайль башкарыла.

3.9. Конкрет махсуслаштырылган оешмаларга, юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә һәм гражданнар тарафыннан беркетелгән гомуми кулланылыштагы урыннарны, мәйданнарны, урамнарны һәм юл челтәрен чистарту эшләрен оештыру Иске-Казан авыл жирлеге башкарма комитетына йөкләнә.

3.10. Конкрет махсуслаштырылган оешмаларга, юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә һәм гражданнарга беркетелгән гомуми кулланылыштагы урыннарны, мәйданнарны, урамнарны һәм юл челтәрен чистарту өчен жаваплылык муниципаль контракт һәм бюджет финансавы нигезендә подрядчыга йөкләнә.

3.11. Бүлү полосаларының санитар торышы, шулай ук юл йөрү өлешендәге коймаларны, тротуарларны һәм юлларны төзекләндерүнең башка элементларын карап тоту буенча эшләрне оештыру муниципаль контракт һәм бюджет финансавы нигезендә муниципаль заказчыга йөкләнә.

3.12. Аеру полосаларының санитар торышы, шулай ук юлларның машиналар йөри торган өлеше коймаларын, тротуарларны һәм юлларны төзекләндерүнең башка элементларын карап тоту өчен оператив идарә хокукинда булган затларга жаваплылык йөкләнә.

3.13. Эшләрне оештыру һәм ваклап сату урыннарының санитар торышы һәм хезмәтләр күрсәтү өчен жаваплылык әлеге төр эшчәнлекне гамәлгә ашыручи затларга ваклап сату (кумә) сәүдәсен оештыру хокукина рөхсәт нигезендә йөкләнә.

3.14. Якын-тирэ газоннарда, сөүдэ палаткалары, киоск h. б. түбэлэрдэ савытлар саклау рөхсэт ителми.

3.15. Жәмәгать транспорты тукталышларын карап тоту hәм санитар торышы өчен эшләрне оештыру (баланстагы тукталышлардан тыш) муниципаль контракт hәм бюджет финансавы нигезендә муниципаль заказчыга йөкләнә.

3.16. Жир өсте hәм грунт суларын урамнардан, юллардан, тротуарлардан булеп бирү өчен билгеләнгән каналарны, торбаларны hәм дренажларны карап тоту hәм чистарту, янгыр канализациясе коллекторларын hәм янгыр кабул итү коеларын чистарту өчен жаваплылык муниципаль заказчыга бюджет финансавы нигезендә йөкләнә. Ведомство су бүлү корылмалары hәм системалары тиешле ведомстволарга яки Коммуналь предприятиеләр белән килешүләр буенча хезмәт күрсәтелә.

3.17. Электр тапшыру линияләрен, газ, су үткәргеч hәм жылылык чeltәrlәren, трансформатор подстанцияләрен (ТП), бүлү пунктларын (РП) урнаштыру hәм эксплуатацияләү өчен булеп бирелгән территорияләрне жыештыру hәм чистартуны әлеге чeltәrlәrdәn, электр тапшыру линияләрен hәм объектларны файдаланучы оешмалар көче hәм чарапары белән башкарырга киңәш ителә. Әлеге пункктта күрсәтелгән чeltәr хужасыз булса, территорияләрне жыештыру hәм чистартуны хужасыз мөлкәтнең сакланышын тәэммин итү hәм алардан файдалану турында килешу төзелгән оешмалар башкарырга киңәш ителә.

3.18. Жәмәгать бәдрәфләрен карап тоту hәм Санитар торыш өчен эшләрне оештыру, жәмәгать бәдрәфләренең санитар нормаларына туры китереп, объектлар балансында булган предприятиеләргә йөкләнә.

3.19. Муниципаль берәмлек территориясен жыештыру, төзекләндөрү hәм яшелләндөрү эшләрен башкаруга гражданнарны жәлеп итүне Иске-Казан авыл жирлеге башкарма комитеты карары нигезендә башкарырга кирәк.

3.20. Жирлек территориясендә тыела:

- территорияләрне металл лом, төзелеш hәм көнкуреш чүп-чары, шлак hәм башка калдыклар белән пычрату, ягулык-майлау материаллары, нефть продуктлары белән пычрату, калдыклар чүплеге урнаштыру . ;

- калдыкларны, калдыкларны жыю өчен махсус бирелгән урыннардан hәм контейнерлардан тыш, урнаштыру, юынты суларны су бүлү каналларына, кюветларга, рельефка, янгыр канализациясенең Су қабул итү коеларына ташлау;;

- стационар булмаган сәүдә объектларын, шулай ук ял итү өлкәсендә хезмәт күрсәту өлкәсе объектларын (аттракционнар, надувные батутлар, велосипедларны прокатка алу, роликлар hәм халыкның ялын hәм күцел ачуын оештыру өчен файдаланыла торган башка шундый объектлар), билгеләнгән тәртипне бозып урнаштыру.;

- Яшел утыртмаларда (агачларда, куакларда h. б.), Көнчыгыш торбаларда, урам коймаларында, асфальт hәм плитка катламнарында hәм бу максатлар өчен билгеләнмәгән башка урыннарда реклама-мәгълүмати материаллар урнаштырырга;;

- автотранспорт чарапарын юарга hәм чистартырга, елга hәм сулыклар ярларында, ишегалларында hәм урамнарда, күпләп йөри торган урыннарда, елга hәм сулыклар ярларында кер юу hәм келәмнәр ясарга;;

- йөкне сүс белән ташу, тракторларны авыл урамнарына асфальт белән капланган чабу;

- юлларны пычратучы, тузанлы йөклөр, эретмәлөр, яфраклар, брезент капламыйча калдыклар, бу максатлар өчен жиһазланмаган машиналарда сыек йөклөр ташырга;;
- урамнары, мәйданнары, гомуми файдаланудагы ишегалды территорияләрен жир эшләре башкаруга тиешле рөхсәттән башка казу, шулай ук жир эшләрен башкаруга рөхсәт белән билгеләнгән срокта казу урыннарын тиешле халәткә китерү буенча чаралар күрмәскә; ;
- бу максатлар өчен билгеләнмәгән грунт, чүп-чар, калдыклар, кар, бозны чүп-чардан арындыру һәм чүп-чардан арындыру;;
- урамнарда, тротуарларда, газоннарда төзелеш материалларын туплау, гамәлдәге законнары бозып, квартал эчендәгә юлларны һәм йортларга керү юлларын ябу;
- тәртип, кәгазь, чүп-чарны газоннарга, тротуарларга, урам, мәйдан, ишегалды территорияләренә, паркларга, скверларга һәм башка жәмәгать урыннарына ташларга;;
- бакча диваннары, эскәмияләр, пачкаты, чүп савытларын, урам утлары фонарыларын бозарга яки юк итәргә, башка кече архитектура формалары;
- биналарда һәм корылмаларда язулар ясарга һәм кияргә;
- сметаларны һәм көнкүреш калдыкларын кое капкачларына, янгыр канализациясенең Су кабул итү рәшәткәләренә, лотокларга, кюветларга ташларга;;
- чүп-чарны, яфракларны һәм коры үләнне, тараны, житештерү калдыкларын яндыру, учак ягу, шул исәптән предприятиеләрнең һәм шәхси йортларның эчке территорияләрендә;
- әлеге максатлар өчен билгеләнмәгән урыннарда урам сәүдәсен оештырырга;
- чөлтәрләргә һәм коммуникацияләргә үз белдеген белән тоташырга;
- фасадларны үз белдеген белән үзгәртеп корырга, барлық типтагы гаражлар урнаштырырга, билгеләнмәгән урыннарда тышкы мәгълүматны йөртүчеләр, кече архитектура формалары урнаштырырга, жир кишәрлекләренең киртәләрен тиешле рөхсәтсез урнаштырырга . ;
- яшел үсентеләрне ватарга, бозарга һәм юк итәргә, кәүсәләрдәгә үз белдеген белән үрчетелгән пычакларны, гамак һәм таган агачларына элеп куярга, килем киптерү өчен бауларга элеп куярга, аларга кадак сугарга.;
- повреждать һәм уничтожить газоннар;
- атларны, хайваннарны һәм башка хайваннарны, балалар һәм спорт мәйданчыкларында, мәктәпкәчә балалар учреждениеләре, мәктәпләр һәм башка уку йортлары территорияләрендә, сәламәтлек саклау объектлары һәм административ учреждениеләр территорияләрендә, газоннарда, халык ял итә торган урыннарда, шулай ук атларны, хайваннарны һәм башка хайваннарны, кошларны халык күпләп су коену өчен билгеләнгән урыннарда йөртүгә юл куярга.

Мәкалә 4. Төзекләндерү элементлары.

4.1. Яшелләндерү-территорияне төзекләндерү һәм Ландшафтлы оештыру элементы, ул жирлек тирәлеген үсемлек компонентларын актив кулланып формалаштыруны, шулай ук жирлек территориясенде элек барлыкка килгән яки башта булган табигый мохитне саклауны тәэммин итә.:

4.1.1. Яшелләндерүнең төп төрләре булып массивлар, төркемнәр, солитерлар, тере киртәләр, кулислар, боскетлар, шпалерлар, газоннар, чәчәклекләр, утыртмаларның төрле төрләре (аллея, гади, букиет h.b.) тора.

Урамнарны, мәйданнарны, паркларны, скверларны, паркларны төсле итеп бизәү, шулай ук ландшафт архитектурасы объектларын капитал ремонтлау һәм реконструкцияләү эшләрен Иске-Казан авыл жирлеге башкарма комитеты белән килемштереп башкарырга кирәк.

4.1.2. Объектлар территорияләрен яшелләндерүне проектлаганда кинәш ителә:

- гамәлдәге үсемлекне, агач үсемлекләренең һәм үлән катламының торышын бәяләргә;

- агач үсемлекләренең корыган зыяннарын ачыклау, аларны бетерү буенча чаралар эшләү;;

-ял итү зонасының гомуми мәйданының 80% ыннан да ким булмаган күләмдә үлән катламын, агач-куак һәм яр буе үсемлекләрен саклауны тәэммин итәргә.

4.1.3. Жирлек территориясендә ике төрле яшелләндерү кулланыла: стационар - үсемлекләрне грунтка утырту һәм мобиль-үсемлекләрне махсус күчмә савытларга утырту (контейнерлар, вазоннар h.b.).

4.1.4. Су белән тәэммин итү, ташландык сularны ағызу һәм канализация, газ, жылылык белән тәэммин итү, электр линияләре инженерлык чeltәрләреннән 2 метрдан да ким булмаган арада агачлар утыртуны гамәлгә ашырырга.

4.2. Катлам:

4.2.1. Өслек өслеген каплау жирлек территориясендә Куркынычсыз һәм уңайлы хәрәкәт итү шартлары тәэммин итә, шулай ук эйләнә-тирәлекнең архитектур-сәнгать кыяфәтен формалаштыра.

4.2.2. Жирлек территориясен төзекләндерү максатыннан түбәндәгә капламалар билгеләнде::

- каты (капиталь) - асфальт-бетон, цемент-бетон, табигый таш h. b. материаллардан ясалган монолит яки жыелма командалар.;

- табигый яки ясалма коелучы Материаллардан (ком, вак таш, гранитлы чүплекләр, керамзит, резин крошка h. b.) ясала торган йомшак (капиталь булмаган) - табигый хәлдәгә, коры катнашмалар, тыгызланган яки ныгытылган бәйләгечләр белән ныгытылган яки ныгытылган коры катнашмалар.;

- үлән катламын әзерләү һәм утырту буенча махсус технологияләр буенча башкарыла торган газоннар - газоннар;

- катнаш - представляющие ярашуы катлам күрсәтелгән югарырак (мәсәлән, плитка, утопленная бу газон, h.b.).

Проектта кулланыла торган өслек төрен ныклы, ремонтка яраклы, экологик яктан чистартырга ярамый.

4.2.3. Каплам төрләрен сайлап алуны аларның максатчан билгеләнеше нигезендә кабул итәргә кирәк: каты - проектлау вакытына гамәлдә булган иң чик йөкләнешне, характерны һәм хәрәкәт составын, янгынга каршы таләпләрне исәпкә алыш; йомшак - аерым төр территорияләрне (балалар, спорт мәйданчыкларын, этләрне урамда йөртү өчен мәйданчыкларны, жәяу йөрү юлларын h.b. объектларны) төзекләндергәнде аларның үзенчәлекле үзенчәлекләрен исәпкә алыш; газон һәм экологик объектлар буларак катнаш.

4.2.4. Каты өслек төрлөрен коры халэттэ элү коэффициенты 0,6, юешлектэ 0,4 коэффициенты белэн билгелэргэ кинәш ителэ. Кафель, метлах плиткасы, жәяулелэр коммуникациялære территорииясендэ ясалма һәм табигый таштан ясалган плитэлэрне каплау, баскыч баскычларында, керү төркемнэрэ түбэлэрне мәйданчыкларында қулланылмаска кирәк.

4.2.5. Проектлаганда, өслек суларын чыгаруны тәэммин итэ торган каты өслек өслеген каплауны күздэ тотарга кирәк.

Күэт зонасында урнашкан агачларга саклауның башка төрләре (өстәл рәшәткәләре, бордюрлар, периметраль эскәмияләр h.b.) булмаганда, кәүсәдән 1,5 метрдан да ким булмаган радиуста капламаларның саклагыч төрлөрен: вак таш, галечное, газон чәчеп, "кәрәз" не күздэ тотарга кинәш ителэ. Саклагыч катлам бер дәрәжәдә яки жәяулелэр коммуникацияләренең өслеге югарырак булырга мөмкин.

4.3. Борт ташлары:

4.3.1. Тротуар һәм машиналар йөрү өлеше кисешкән урында юл борт ташлары куярга кирәк. Борт ташлары машиналар йөрү өлешен нормативтан 150 мм да ким булмаган күләмдә арттыру белэн билгеләнә, ул өслекләр ремонтланган очракта да сакланырга тиеш.

4.3.2. Автотранспортның газонга бәрелүенә юл куймас өчен, газон белэн хәрәкәт итү өлеше капланган урыннарда борт ташлары куела.

4.3.3. Газонны саклау һәм жәяулелэр тротуарларын каплау өчен газон дәрәжәсеннән кимендә 50 мм, ким булмаган арада 0,5 мм артыклык бирүче бакча борты куела.

4.4. Баскычлар, баскычлар, пандуслар:

4.4.1. Жәяулелэр коммуникацияләреннән Тайпылганда жирлек территорииясендә баскычлар урнаштыру күздэ тотыла.

4.4.2. Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка массалы объектлар урнашкан урыннарда төп жәяулелэр коммуникацияләрендә, инвалидлар йортларында һәм баскычларда аларны пандус белэн жиһазландыруны күздэ тотарга кирәк.

4.4.3. Пандус булырга тиеш үтәлгән берничә материал белэн шероховатой текстурой өслеге башка горизонтальных канавок. Киртәләү пандусы булмаган очракта 75 мм биеклектәге киртәләү бортины һәм поручнины күздэ тотарга кирәк.

4.4.4. Баскычның яки пандусның ике яғы буенча да 800-920 мм түгәрәк яки турыпочмаклы кисештәге 800-920 мм биеклектәге поручнины күз алдында тотарга кирәк, ул кул белэн колачлау өчен уңайлы һәм дивардан 40 мм ераклыкта тора.

4.5. Коймалар:

4.5.1. Жирлек территорииясендә төзекләндерү максатларында жир участоклары һәм оешмалар, рекреацион зоналар чикләре буенча 0,3-3,0 м биеклектәге коймалар (декоратив, саклагыч) қуллануны күздэ тотарга рөхсәт ителэ.

Жәмәгать, торак, рекреацион билгеләнештәге территориияләрдә чукрак һәм тимер-бетон коймаларны проектлаштыру тыела. Тышкы кыяфәтне жирлек администрациясе белэн билгеләнгән тәртиптә килемштергән очракта, декоратив металл коймалар қуллану рөхсәт ителэ.

Шәхси торак төzelешендәге жир участоклары коймаларының максималь биеклеге, тышкы кыяфәте һәм конструкцияләре муниципаль берәмлекнен жирдән

файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнә.

4.5.2. Киртәләрне проектлауны, аларның урнашына һәм гамәлдәге нормаларга, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогына, индивидуаль проектлау проектларына карап башкарырга кирәк.

4.5.3. Жирлектәге магистральләр һәм транспорт корылмалары коймаларын ГОСТ Р 52299, ГОСТ 26804 ГОСТ нигезендә проектларга кирәк.

4.5.4. Газоннар тоташкан урыннарда, автотранспорт стоянкаларына, автомобилльләр китү һәм газон аша тропларны таптату урыннарында 0,5 метрдан да ким булмаган биеклектәге саклагыч металл коймалар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

4.5.5. Жир асты корылмалары белән кисешкән урыннарда 1,1-3,0 м биеклектәге киртәләрне проектлаганда, ремонт яки төзелеш эшләре башкарырга мәмкинлек бирүче киртәләр конструкцияләрен күздә тотарга кирәк.

4.5.6. Интенсив жәяүлеләр хәрәкәте зоналарында яки төзелеш һәм реконструкция эшләре житештерү зоналарында агачлар үсү урыннарында, яше, агач токымына һәм башка характеристикаларга карап, 0,9 м (һәм аннан күбрәк) диаметрлы саклагыч өстәл киртәләрен күздә тотарга кирәк.

4.6. Кече архитектура формалары:

4.6.1. Кече архитектура формаларына (МАФ) түбәндәгеләр керә: монументаль-декоратив бизәлеш элементлары, мобиЛЬ һәм вертикаль яшелләндерү өчен жайлланмалар, су жайлланмалары, шәһәр жиһазлары, муниципаль берәмлек территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник жайлланмалар.

4.6.2. Су корылмаларына фонтаннар, эчәргә яраклы фонтанчиклар, бюветлар, декоратив сулыклар керә.

4.6.3. Эчәргә яраклы фонтанчиклар ял иту зоналарында һәм кешеләр күпләп жыела торган урыннарда урнашкан. Эчәргә яраклы фонтанчик урнаштыру урыны һәм аца якын килүне каты өслек белән жиһазларга кирәк, биеклеге өлкәннәр өчен 90 см һәм балалар өчен 70 см дан да артмаска тиеш.

4.7. Муниципаль берәмлек жиһазлары:

4.7.1. Муниципаль берәмлек жиһазларына түбәндәгеләр керә: жәмәгать киңлекләре, рекреация һәм ишегаллары территорияләрендә урнашкан ял скамейларының төрле төрләре; өстәл уеннары, жәйге кафелар өчен мәйданчыкларда скамей һәм өстәлләр h. б.

4.7.2. Урнаштыру скамей кирәк күздә тотарга каты төрләрен каплау яки фундамент. Ял иту зоналарында, урман паркларында, балалар мәйданчыкларында йомшак катламнарга эскәмияләр урнаштыру рөхсәт ителә.

4.7.3. Өслеге скамья өчен ял башкарыла Агачтан Белән Төрле төрләре водоустойчивой эшкәрту.

Бәлки үтәргә скамья һәм өстәлләр берсе агач пень-бура, бүрәнәләр һәм плах, юк, сколов һәм кискен углов.

4.8. Спорт жиһазлары:

4.8.1. Спорт жиһазлары-ул халыкның барлык яшь төркемнәре өчен билгеләнгән, спорт, физкультура мәйданчыкларында урнашкан жиһаз.

4.8.2. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт жиһазлары завод житештерүендә дә, махсус эшкәртелгән өслекле бүрәнәдән һәм

борыслардан эшләнгән булырга мөмкин.

4.9. Балалар мәйданчыклары:

4.9.1. Балалар мәйданчыклары төрле яштәге балалар өчен уеннар һәм актив ял итү өчен билгеләнгән.

4.9.2. Мәктәпкәчә һәм мәктәпкәчә яштәге балалар өчен балалар мәйданчыкларын торак төзелеше участогында, кече һәм урта мәктәп яшендәге мәйданчыкларны, комплекслы уен мәйданчыкларын төркем яки микрорайон Территорияләрендә, спорт-уен комплексларын һәм шуу урыннарын торак район паркларында урнаштырырга кинәш ителә.

4.9.3. Торак йортлар һәм ижтимагый биналар тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яштәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ераклык - 10 м, кече һәм урта мәктәп яшендәге - 20 м, комплекслы уен мәйданчыклары-40 м, спорт - уен комплекслары-100 м дан да ким булмаска тиеш.

4.9.4. Тарихи яки югары сыйфатлы төзелеш шартларында мәйданчыкларның күләме территориаль мөмкинлекләргә бәйле рәвештә, балалар мәйданчыгы урнашачак урынга якын территориядә яшәүче күпчелек халыкның ризалыгы белән, торак йортлар һәм жәмәгать биналары тәрәзәләреннән 10 метрдан да ким булмаган ераклыкта кабул итегергә мөмкин.

4.9.5. Балалар мәйданчыклары транзит жәяүлеләр хәрәкәтеннән, юллардан, борылыш мәйданчыкларыннан, кунак тукталышларыннан, чүп-чар җыю урыннарыннан, автотранспорт чараларын дайми һәм вакытлыча саклау участокларыннан изоляцияләнергә тиеш.

4.10. Спорт мәйданчыклары:

4.10.1. Спорт мәйданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәрендә физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән.

4.10.2. Спорт мәйданчыклары чикләреннән алыш торак йорт тәрәзәләренә кадәр минималь ераклыкны, мәйданчыкның тавыш характеристикасына карап, 20дән 40 м га кадәр кабул итәргә кинәш ителә.

4.10.3. Спорт мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементлары исемлегенә йомшак һәм газон капламалары, спорт жиһазлары керә.

4.10.4. Мәйданчыклар 2,5-3 м биекләтәге чөлтәрле коймалар белән жиһазландырылырга тиеш, ә спорт мәйданчыклары янәшәсендәге урыннарда - 1,2 м биеклектә.

5 Статья. Урамнары яктыртуны оештыру

5.1. Урамнар, юллар, мәйданнар, ижтимагый территорияләр, торак йортлар территорияләре, сәнәгать һәм коммуналь оешмалар территорияләре, җирлек башкарма комитеты раслаган расписание буенча, тәүлекнең каранғы вакытында яктыртылырга тиеш.

5.2. Урамнары яктырту чөлтәрләрен төзү, эксплуатацияләү, агымдагы һәм капиталь ремонтлау махсуслаштырылган оешмаларга башкарыла.

5.3. Яктырту жиһазлары эшендә электр үткәргечләрнең өзелүенә яки терәкләргә зыян китеүгә бәйле барлык яктырту жиһазлары эшендә житешсезлекләр ачыкланганнан соң, ут жиһазларының милекчеләре (хужалары) тарафыннан юкка чыгарылырга тиеш.

5.4. Җирлек территориясендә тыела:

- үткәргечләрне һәм кабельләрне урам яктырту чөлтәрләренә һәм яктырту жиһазларына үз белдеген белән тоташтыру;;

- урам яктырту чөлтәрләрен һәм яктырту жиһазларын үткәргечләрнең текә ярлары, терәк-таяныч, изолятор зыян кургән очракта эксплуатацияләү.

5.5. Урамнарны яктыртуны оештыруга карата техник таләпләр гамәлдәге техник нормалар һәм тиешле электр белән тәэммин итү чөлтәрләрен проектлауга кагыйдәләр белән билгеләнә.

5.6. Тышкы яктырту өчен урамнарны яктырту өчен билгеләнгән энергияне саклый торган яктырткычлар кулланырга кирәк. Урам яктырту жайламаларын монтажлаганда бер юлда яки бер юлда бер генә ут баганалары, терәк һәм кронштейн куллану рөхсәт ителә.

5.7. Светильникларны проект биеклеге, элмә тактасы, наклон почмагы, яктырткычлар һәм яктыртыла торган участокка кагылышлы нигезләмә нигезендә монтажларга кирәк.

5.8. Крепление светильников булырга тиеш ышанычлы һәм исключать мөмкинлеге ирекле үзгәртү нигезләмәсен светильника эксплуатация процессында.

5.9. Урам-юл чөлтәре элементларын тәүлек якты вакытында яктырту яктырткычлары булу рөхсәт ителми, ремонт эшләрен башкару өчен кыска вакытлы кертелүдән тыш.

5.10. Тышкы яктырту чөлтәрләренең төзелешен, үзгәртеп корылышын, ремонтын һәм торышын тиешле чөлтәрләренең милекчеләре (баланс тотучылары) контролльдә tota.

5.11. Чөлтәрләренең милекчеләре (баланс тотучылары) тышкы яктырту чөлтәрләренең энергия нәтижәлелеген арттыру буенча чараптар күрә, шул исәптән чөлтәрләрне һәм урамнарны яктырту белән идарә итү системаларын реконструкцияләү һәм модернизацияләү.

Мәкалә 6. Урналар

6.1. Халык күпләп йөри торган урыннарда, урамнарда, пассажир транспорты тукталышларында, сәүдә объектларына керү урыннарында урналар куела.

Жирлек территориясендә урналар урнаштыру (кучерелергә мөмкин) милекчеләр, биналар, корылмалар яки аларда биналардан, шулай ук жир кишәрлекләре чикләрендә - төп һәм якын-тирә территория чикләрендә мөстәкыйль башкарыла.

6.2. Чүп савытлары төзек хәлдә, тулысынча, ләкин көненә бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә чистартылырга тиеш.

6.3. Чүплекләрне карап тоту һәм санитар торышы өчен җаваплылык 6.1. п. күрсәтелгән затларга йөкләнә. Шулай ук якын-тирә территорияләрне жыештыручи оешмалар, учреждениеләр, предприятиеләр, сәүдә оешмалары да катнашты.

6.4. Чүплекләрне урнаштыру җәяүлеләренең тоткарлыксыз хәрәкәт итүен, инвалид һәм балалар коляскалары йөрүен исәпкә алыш башкарыла.

6.5. Тыелган:

- чүп савытларын чүп-чар белән тулыландыру;
- тротуарларга һәм газоннарга чүп-чар сибү , шул исәптән чүп савытларын алмаштырганда;

- чуп-чар белән пакетларны З сәгатьтән артык вакыт эчендә территорияне жыштыру эшләрен башкарғаннан соң урнаштыру.

7 Статья. Биналарның, корылмаларның, коймаларның фасадларын карап тоту

7.1. Милекчеләр, биналар, корылмалар, корылмалар (шул исәптән вакытлыча), электр линияләре, кече архитектура формалары, мәгълүмат конструкцияләре, терәкләр, кронштейннар, тышкы яктырту жайламалары һәм элемтә чeltәре һәм башка төзекләндерү элементларын кулланучылар (шул исәптән вакытлыча), әлеге объектларны аларның техник халәтендә тотарга тиеш. Курсәтелгән объектлар чиста булырга, үз белдеген белән урнаштырылган мәгълүмати, (яки) реклама конструкцияләре, язулар өслегендә булмаска, шулай ук коррозиягә ия булмаска тиеш.

7.2. Эчтәлек фасадларын биналар (шул исәптән торак йортлар) үз эченә ала:

- конструктив элементларның һәм фасадларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырекларын, канатларын һәм аерым баскычларны, спусклар һәм баскычлар коймаларын, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны эксплуатациян курсәткечләрен тоту.;

- водостокларның, водосток торбаларның һәм сливларның төзек хәлдә булуын һәм карап тотылуын тәэмин итү;

- герметизация, тегү һәм тегү тегуләр, ярыклар һәм сайлау;

- отмосткаларны, цоколь тәрәзәләрен торғызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;;

- тәрәзә юу;

- биналарны, корылмаларны һәм корылмаларны техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары белән каралган башка таләпләрне үтәү.

7.3. Бина фасадларын һәм аларның конструктив элементларын үз белдеге белән яңадан жиһазландыру тыела. Биналарның фасадларын һәм аларның конструктив элементларын яңадан жиһазландыру Россия Федерациясе законнары таләпләренә туры китереп башкарыла.

7.4. Биналар, корылмалар, корылмаларның фасадлары күзгә күренерлек зыян китерергә тиеш түгел, шул исәптән фасад өслегенең 5% тан артыгын били торган бизәкләү катламының жимерелүе, су үткәргеч торбалар, каргалар һәм чыгарылмаларның фасадлары.

7.5. Окрашенные өслеге фасадлар булырга тиеш равными, однотонным, башка таплар һәм поврежденных урыннар.

7.6. Биналарның, торак йортларның, коймаларның, корылмаларның (шул исәптән вакытлыча) фасадларын буяу, Капиталь һәм агымдагы ремонты аларның техник торышына һәм тышкы кыяфәтенә карап башкарыла.

7.7. Цоколейларны һәм фасадларны ремонтлау дымлы чистарту мөмкинлеге бирүче материаллар белән башкарыла.

7.8. Балкон, козырек конструкцияләренең жимерелү билгеләрен ачыклаганда, милекчеләр, биналарның, корылмаларның, корылмаларның баланс тотучылары, идарәче оешмалар кешеләрнең иминлеген тәэмин итү һәм мәгълүматның алга таба

үсешен кисету буенча кичекмәстән чарапар күрергә тиеш.

7.9. Белем, Корылмалар фасадларын реконструкцияләү, шулай ук тәрәзә һәм ишек юлларын урнаштыру, алыштыру әлеге Кагыйдәләр нигезендә билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

Мәкалә 8. Сезонлы жыештыру үткәрүгә таләпләр

8.1. Гомуми кулланылыштагы территорияләрне, шулай ук көзге-кышкы чорда тирә-юнь территорияләрне жыештыру 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр бара. Нава шартларына бәйле рәвештә, кисken салкыннар башлану, кар яву һәм көзге-кышкы жыештыру вакытында салкын нава торышы урнашу сәбәпле, авыл жирлеге башкарма комитеты карагы белән үзгәртелергә мөмкин.

8.2. Көзге-кышкы чорда территорияне жыештыру бер үк вакытта кар, боз, чүп-чар чыгаруны күздә тота.

8.3. Нава шартларына карап, каты өслекле территорияләр кардан, боздан һәм кардан бөтен киңлеккә кадәр чистартылырга тиеш.

8.4. Бозлавыкта, беренче чиратта, бозлавыкка каршы материаллар белән чистартылган ком яки рөхсәт ителгән ком, күтәрелеш (шул исәптән баскычлар), чатлар, жәмәгать транспорты тукталышлары урыннарында тукталыш һәм утыру мәйданчыклары, жәяүлеләр кичүе, тротуарлар чистартыла һәм коела.

8.5. Юлларны, мәйданнарны, тротуарларны, юлларны кардан чистартуны кар яву белән үк башларга кирәк. Кар күпләп явканда һәм кар ташыган вакытта тротуарларны һәм жәяүлеләр юлларын кардан чистарту автотранспортның һәм жәяүлеләрнең иминлеген тәэмин итүне исәпкә алыш, барлық кар яву вакытында башкарлырыга тиеш.

8.6. Биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның кар, боз сөнгеләре, кәрниз элмәкләре, балкон, саклагыч козыреклар, элмә һәм башка чыгыш ясаучы конструкцияләрен, түбәләрне, боз сөнгеләрен, балконнарны чистарту бурычы мондый объектларның милекчеләренә йөкләнә.

8.7. Түбәләрне кардан чистарту һәм боз сөнгеләрен бетерү жәяүлеләр өчен саклык чарапарын кулланып тәүлекнең якты вакытында башкарыла. Шул ук вакытта агачларны, куакларны, электр үткәргечләрне, элемтә линияләрен, башка милекне саклау буенча чарапар күрелә. Таşландык кар һәм боз көн саен эшләр тәмамланганнан соң жыештырыла.

8.8. Кар, боз, чүп-чар чыгару закон тарафыннан калдыкларны жыю һәм чыгаруга карата билгеләнгән таләпләр нигезендә башкарыла.

8.9. Жәйге жыештыру 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр бара. Жәйге жыештыру түбәндәге чарапарны үз эченә ала: себерү, чүп-чар жыю, үләнне чабу, чистарту, коймаларны буяу.

8.10. Үләнне чабу кирәк булган саен башкарыла (үләннәрнең рөхсәт ителгән биеклеге 20 см дан да артмый).

8.11. Үлән чабуны тәүлекнең якты вакытында башкарырга кирәк. Яңғыр, күе томан вакытында үлән чабу (50 метрдан кимрәк күренеш булганда) һәм көчле жил булганда гына тыела.

9 Статья. Гомуми файдаланудагы территорияләрне сезонлы жыештыру һәм санитар чистарту эшен оештыру

9.1. Гомуми кулланылыштагы территорияләрне сезонлы жыештыру һәм санитар чистарту эшләрен оештыру жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан башкарыла.

9.2. Жирлек башкарма комитеты гомуми файдаланудагы территорияләрне дайми жыештыру һәм санитар чистарту эшен оештыра.

9.3. Гомуми файдаланудагы территорияләрдә рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачыклаганда, әлеге территория чистартылырга тиеш.

9.4. Гомуми файдаланудагы территорияләрдә рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачыклаганда, мөрәҗәгать яисә әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендә вәкаләтле орган күрсәтмәсе нигезендә, әлеге территорияләрне жыештыру гомуми файдаланудагы урыннар территориясендә рөхсәтсез калдыклар урнаштыруда гаепле затлар даирәсен билгеләү буенча чараптар үткәргәннән соң билгеләнгән срокта башкарыла.

9.5. Рөхсәтсез калдыклар ташлау урыннарын ачыклау кызыксынучы затларның, хәбәрләрнең, шулай ук бүтән мәгълүмат чыганакларының, шул исәптән массакүләм мәгълүмат чарапарының мөрәҗәгатьләре буенча гамәлгә ашырыла.

10 Статья. Коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләрен башкаруга төп таләпләр

10.1. Авыл жирлеге территориясендә юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының Административ-техник инспекциясе тарафыннан бирелгән тиешле эшләр башкаруга рөхсәт нигезендә башкарыла.

10.2. Жир асты коммуникацияләрен яки төзелеш эшләренең башка төрләрен салганда төзелеш һәм ремонт оешмалары гаебе белән башкарылган юл катламнарының жимерелүен һәм жимерелүен, жимерелүен һәм жимерелүен жирлек башкарма комитеты белән рөхсәттә (ордерда) килештерелгән вакытта, эшләр башкаруга рөхсәт (ордер) алган оешмаларга тулысынча бетерергә кирәк.

10.3. Эшләр тәмамланганнан соң 24 сәгать дәвамында, ел фасылына карамастан, юлның машиналар йөрү өлешен каплау аварияләрсез транспорт хәрәкәтен тәэммин итү һәм механикалаштырылган жыештыру мөмкинлеге кысаларында торгызылырга тиеш. Аны ачканнан соң, юл киеме конструкциясе гамәлдәге конструкциядә бозылган төзеклекне торғызу туринда килешүдә (килешүдә) күрсәтелгән срокларда, эмма 1 айдан да соңга калмычка - язғы-жәйге чорда, 2 айдан да соңга калмычка - көзге-кышкы чорда торгызылырга тиеш.

10.4. Жир эшләрен башкаручы зат, эшләрне башкару урынында, үзе белән рөхсәт күчермәсе һәм эшләрне оештыру план-схемасына ия булырга тиеш.

10.5. Эшләр башкаручы затлар, юл, төзелеш, авария һәм башка жир эшләрен башкару өчен җаваплы вазыйфаи затлар әлеге кагыйдәләр, төзелеш нормалары, кагыйдәләр, техник регламентлар, стандартлар, төзелеш һәм эшләр башкару өлкәсендә башка норматив актлар, Россия Федерациясенең, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, жирлекнең муниципаль хокукый актлары нигезендә эшләр алыш барырга тиеш. 10.6. Киеценкелек астында

булган кабельләрнең яки гамәлдәге газуткәргечләрнең сак зонасында эшләр башкаруны эшләр житәкчесе, бу коммуникацияләрдән файдаланучы оешма вәкилләренең турыдан-туры күзәтүе астында башкарырга кирәк.

10.7. Жир эшләре барышында коммуникацияләр, жир асты корылмалары яки шартлатыкч материаллар проектында күрсәтелмәгән жир эшләре ачыкланган очракта, жир эшләре тиешле органнарның, шулай ук коммуникацияләренең хужаларының рөхсәтен алганчы туктатылырга тиеш.

10.8. Юл катламнарын, тротуарларны, газоннарны ачканда, тиешле эшләр башкарганда туфракның ундырышлы катламын саклау һәм куллану тәэмин ителә.

10.9. Тәнгे вакытта эшләмәүче механизмнар һәм машиналар юлларның машиналар йөрү өлешеннән арынырга тиеш.

Жәяулеләрнең иминлеген тәэмин итү өчен, жир эшләре башкаручы затлар, перилалы түшәмнәр һәм күперләрне бер-берсеннән 200 метрдан да ким булмаган арада урнаштырырга бурычлы.

10.10. Подрядчы оешмалар һәм эшләр башкару өчен җаваплы затлар, Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә, күрсәтелгән эшләрне сыйфатсыз башкарған һәм бозылған төзекләндерү элементларын (объектларын) торғызған өчен җаваплы.

10.11. Жир эшләрен рөхсәтсез (ордер) җитештерү аларны җитештерүче затны бозылған төзекләндерү эшләрен торғызу вазыйфаларыннан азат итми.

10.12. Административ җаваплылыкка тарту бозылған төзекләндерү эшләрен торғызу буенча вазифалардан азат итми.

10.13. Эшләр башкарга рөхсәт биргән Орган, гамәлдәге законнар нормалары белән билгеләнә торган тиешле эш төрләрен башкару тәртибен, шулай ук ордерда билгеләнгән эшләрне башкару шартларын (эшләрне алыш бару вакыты, ысулы), Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы норматив хокукий актлары нигезендә гаепле затларны җаваплылыкка тарту белән, эшләрне алыш баруга рөхсәтне юкка чыгарырга хокуклы.

10.14. Авыл жирлеге территорииясендә юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару тыела:

- аларны җитештерүгә рөхсәтсез юл, төзелеш һәм башка жир эшләре башкару;;

- тарихи һәм мәдәни ядкярләр территориясенә мәдәни мирас объектларын саклау буенча тиешле орган рөхсәтеннән башка, аларга зыян китерү, жимерелү яки юкка чыгару куркынычы тудыручы жир эшләре башкару;;

- гамәлдәге корылмаларга, коммуникацияләргә, яшел үсентеләргә һәм төзекләндерү элементларына зыян китерү ; ;

- Материалларны эш урынына рөхсәттә билгеләнгән эш башлану срокыннан алдарак китерергә;;

- турыдан-туры урам һәм юлларның йөрү өлешенә зремә һәм бетон өзерләргә;

- коелардан, траншеялардан һәм котлованнардан газоннарга, яшел үсентеләр территориясенән, тротуарлардан һәм урамнарның һәм юлларның машиналар йөри торган өлешеннән су сибәргә;;

- урамнар, юллар, тротуарлар, газоннарда Жир һәм төзелеш чүп-чарын эшләр тәмамланганнан соң калдыру ; ;

- төзелеш материалларын туплау өчен артык (рөхсәттә билгеләнмәгән) мәйданнары биләп торырга, рөхсәттә билгеләнгән чикләргә чыккан территорияләрне киртәләргә;;

- ишегалдына керү юлларын һәм керүләрне йөкләргә, Транспорт һәм жәяуләләр хәрәкәтен бозарга;;

- агачлар, куаклар, газоннар, юллар, урамнар, тротуарлар, эшләр башкару өчен булеп бирелмәгән территорияләрне Жир һәм төзелеш материаллары белән күмәргә.

11 Статья. Сәүдә объектлары янындагы территорияне карап тотуга һәм төзекләндерүгә карата таләпләр

11.1. Ваклап сату объектларын рөхсәтсез урнаштыру тыела.

11.2. Жирлек территориясендә стационар булмаган сәүдә объектларын (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объектларны) муниципаль милектәге жир кишәрлекләрендә һәм дәүләт милке чикләнмәгән жир кишәрлекләрендә урнаштыру, стационар булмаган сәүдә объектын (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объект) урнаштыру тыела.

11.3. Стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыру вакыты, шартлар, техник характеристикаларга карата таләпләр стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыру рөхсәтендә яки стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыруга (эксплуатацияләүгә) килешүдә билгеләнә.

11.4. Жир һәм төзелеш-монтаж эшләре таләп ителгән сәүдә объектлары өчен жир эшләрен башкаруга рөхсәт алу таләп ителә.

11.5. Сәүдә объектын демонтажлаганнан соң, мондый объектның милекчесе (кулланучы) янындагы территорияне төзекләндерергә бурычлы.

11.6. Төрле объектларны (манекеннар, чыдам меню h.b.), мондый жир кишәрлекләренең милек хокукуы рәвешләренә бәйсез рәвештә, сәүдә объекты янындагы жир кишәрлекләренә урнаштыру тыела.

11.7. Стационар булмаган сәүдә объектлары (хезмәт күрсәтү буенча стационар булмаган объектлар) хужалары янындагы территориянең тиешле санитар-техник торышын тәэмин итәләр.

11.8. Стационар сәүдә объектларын оештыру, санитар нормаларны һәм кагыйдәләрне, шулай ук әлеге Кагыйдәләрнең таләпләрен үтәп, бердәм тәртиптә рөхсәт ителә.

12 Статья. Калдыкларны җыю һәм чыгаруны оештыруда катнашу

12.1. Жирлек территориясендә каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аерым) буенча эшчәнлекне оештыру гамәлдәгә законнар һәм әлеге Кагыйдәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

12.2. Барлық төр калдыкларны җыю, җыю һәм чыгару калдыкларның хужалары тарафыннан калдыкларны җыю һәм ташу эшчәнлеген гамәлгә ашыручи индивидуаль эшмәкәр белән төзелгән каты коммуналь калдыклар белән эш иту буенча хезмәт күрсәтүгә гамәлдәгә законнарда каралган шартнамәләр нигезендә оештырыла.

12.3. Калдыкларны чыгару гамәлдәгә законнар нигезендә урнаштырылган урнаштыру объектларына башкарыла.

12.4. Калдыкларны җыю графиклары калдыкларны чыгаруның уңайлылыгын

тәэмин итәргә тиеш.

13. Халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен торак мөхитеннән файдалану мөмкинлегенә карата аерым таләпләр

13.1. Торак тирәлеген, урамнары һәм юлларны төзекләндерү объектларын, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәту объектларын проектлаганда торак пунктларның өлкән кешеләр һәм инвалилар өчен уңайлы булуын, әлеге объектларны гамәлдәге закон нормалары нигезендә өлкән яштәге затларны һәм инвалиларны йөртүгә ярдәм итүче элементлар һәм техник чаралар белән тәэмин итүне күздә тотарга киңәш ителә.

13.2. Өлкән яштәге кешеләрне һәм инвалиларны йөртүгә ярдәм итә торган техник чараларны һәм җайланмаларны проектлау, төзү, урнаштыру, расланган проект документларына туры китереп, яңа төзелештә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырылырга киңәш ителә.

14 Статья. Ижтимагый катнашуны оештыру принциплары

14.1. Ижтимагый катнашуның барлық формалары барлық кызыксынучы якларны тұлсыныча жәлеп итүгә, аларның чын мәнфәгатьләрен һәм кыйммәтләрен ачыклауга, теләсә нинди үзгәрешләрне проектлауда чагылдыруға, проектларны тормышка ашыру максатларына һәм планнарына ирешүгә, территорияне үстерү стратегиясен гамәлгә ашыручи барлық субъектларны бергә туплауга һәм берләштерүгә юнәлдерелгән.

14.2. Территорияне төзекләндерү проектлары буенча ачык фикер алышуны проект бурычларын формалаштыру этабында һәм проектлаштыруның һәр этабы нәтижәләре буенча оештырырга киңәш ителә.

14.3. Территорияне төзекләндерү һәм үстерүгә кагылышлы барлық каарлар, жирлек халкының фикерен исәпкә алып, ачыктан-ачык кабул итәргә тиеш.

14.4. Халыкка һәм башка тормыш субъектларына төзекләндерү һәм әйләнәтире мөхитне комплекслы үстерү өлкәсендәге бурычлар һәм проектлар турында мәгълүмат житкерү һәм мәгълүмат алу дәрәжәсен арттыру өчен әлеге юнәлешләр буенча барлық мәгълүмат Биектау муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла.

14.5. Комплекслы төзекләндерү проектларын тормышка ашыру һәм каарлар кабул итү процессында гражданнарның катнашу өчен ижтимагый катнашуның түбәндәге формалары булырга мөмкин:

- территорияне үстерү буенча максатларны һәм бурычларны уртак билгеләү, әйләнә-тире мөхит проблемаларын һәм потенциалларын инвентаризацияләү;

- сайлап алынган территориядә активлыklарның, функциональ зоналарның һәм аларның үзара урнашуын билгеләү;;

- жиназлар, капитал булмаган объектлар, кече архитектура формаларын, аларның функциональ билгеләнешен, тиешле габаритларны, стиль чишелеşen, материалларны тикшерү һәм сайлау;;

- территориянең функциональ зоналашуын исәпкә алып, типтагы катламнарны сайлап алу буенча консультацияләр ; ;

- яшелләндерүнең күздә тотылган төрләре буенча консультацияләр;

- яктырту һәм яктырту жиһазларының фаразланган төрләре буенча консультацияләр ;

- проектны эшләүдә катнашу, архитекторлар, проектлаучылар һәм башка профилье белгечләр белән каарлар буенча фикер алышу;

- проектлау процессында катнаучылар һәм булачак кулланучылар, шул исәптән жирле халық (олылар һәм балалар), эшмәкәрләр, күрше территорияләрнең милекчеләре һәм башка кызыксынган яклар белән проект каарларын килемештерү.

14.6. Проектларны гамәлгә ашырганда, планлаштырыла торган үзгәрешләр һәм бу процесста катнашу мөмкинлекләре турында жәмәгатьчелеккә мәгълүмат житкерүне тәэмин итәргә кирәк.

15 Статья. Эчтәлек йорт хайваннары һәм кошлар

15.1. Йорт хайваннарын һәм кош-кортын тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаска тиеш.

15.2. Йорт хайваннары хужалары үз питомецларының экскрементларын жыю һәм утильләштерүне мөстәкыйль башкаралар.

15.3. Авыл жирлегендә яшәүчеләр тарафыннан авыл хужалығы хайваннары (сыерлар, сарык, кәҗәләр, дунғызлар һәм башка) һәм кош-кортын карап туту шәхси торак йортлар территорияләрендә рәхсәт ителә.

15.4. Барлык продуктлы хайваннар (эрә мөгезле терлек, кәҗәләр, сарыклар, дунғызлар, атлар) биркования юлы белән мәжбүри рәвештә теркәләргә тиеш.

15.4. Йорт хайваннарын көтү урыннарында, хужасы күзәтүе астында яисә аның кушуы буенча, жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган көтү урыннарында чыгарырга рәхсәт ителә.

15.5. Йорт хайваннарын урамда 7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр йөртергә рәхсәт ителә. Башка вакытта урамда йөргәндә хужалар урамнарда һәм торак йортларның ишегалларында тынлыкны тәэмин итү өчен чаралар күрергә тиеш.

15.6. Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан уртак ишегалларына һәм урамга кыска поводкада һәм бордникта гына алыш чыгарырга була, чөнки өч айга кадәр щенков кала.

15.7. Хужалар йорт хайваннары һәм ишегаллары, тротуарлар, урамнар, парклар, газоннар, балалар мәйданчыклары, скверлар, мәйданнар, шулай ук торак йортлар подъездлары белән пычрануга юл куймаска тиеш. Этләрне, мәчеләрне һәм башка вак хайваннары урамда йөргән вакытта хужа үзе белән йорт хайваннарының табигый күнегүләрен тулысынча жыештыруны тәэмин итүче кирәк-яраклар булырга тиеш, алар мәйданчыкларда чүп контейнерларына ташланырга тиеш.

15.8. Этне поводкадан урамда гына чыгарырга була. Булмаганда

махсус билгеләнгән мәйданчыкларда жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән буш урыннарда, кабымлыкларда һәм башка урыннарда йөрү рәхсәт ителә.

15.9. Этләрне дрессировкалау бары тик яхшы койма белән эйләндереп алышган мәйданчыкларда яки жирлек территориясендә генә үткәрелергә мөмкин.

15.10. Йорт хайваннарын юллардан тәүлекнәң якты вакытында гына узып китәргә кирәк, шул ук вакытта аларны юлның уң ягына мөмкин кадәр якынрак жибәрергә кирәк.

Йорт хайваннарын асфальт өслекле юлда грунт юлларыннан һәм сукмаклардан узып китү мөмкинлеге булганда алып бару тыела.

15.11. Йорт хайваннарын урамда калдырганда терлекләр хужалары яшел үсентеләрне бозудан һәм терлекләрне күүп чыгаруга киткән чыгымнарны каплый.

15.12. Йорт кәжәләре йорт яны территорияләре эчендә яки көтүлекләрдә хужалар күзәтүе астында гына асралырга тиеш.

15.13. Рөхсәт ителми:

1) хайваннарны балалар мәйданчыкларына, мәктәп, балалар бакчалары территорияләренә, ашханәләргә, сырхауханәләргә, азық-төлек кибетләренә юл куярга;;

2) йорт хайваннарын пляжларда йөрту һәм аларны сулыкларда коену;

3) тыю языы булган очракта, учреждениеләргә хайваннарга юл куярга;

4) торак пунктлар территориясендә озата бармыйча гына хайваннар һәм кошлар чыгару;

5) иссерек хәлдә булган затларга, шулай ук ундүрт яшькә житмәгән затларга хайваннарны урамда йөрту;

6) йорт хайваннарын һәм кошларны балконнарда, лоджияләрдә, гомуми файдаланудагы урыннарда (чиктәш фатир коридорларында, баскыч күзәнәкләрендә, чарлакларда, подвалларда һәм башка ярдәмче биналарда дайими totu.);

7) маxsus чаралар (кургәзмәләр h.b.) үткәрү урыннарыннан тыш, йорт хайваннарының жирлекләр территорияләрендә булуы.

15.14. Йорт хайваннары һәм кош-корт хужалары бурычлы:

1) хужалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, тәэмим итүче

терлекләрнең котыру белән чирләвенең соңғы очрагыннан соң ике ай узы, эпизоотиягә каршы һәм профилактик чаралар уздырылу белән бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Президентының № УП-975 карары белән Татарстан Республикасының түбәндәге аерым территорияләрендә терлекләр котыру авырулы булганга иминлексезлеге сәбәпле кертелгән карантинны бетерергә:;

2) хайваннарының урнашу урынын дайими контролльдә тотарга;;

3) хайваннар авырганда һәм алар үлгән очракта, шулай ук үз-үзләрен гадәти булмаган тотканда кичекмәстән ветеринария учреждениеләре белгечләренә хәбәр итәргә. Алар килеп житкәнче, изолировать хайваннар белән билгеләре авырулар;

4) ветеринария белгечләре таләбе буенча хайваннарны карау, диагностика тикшеренүләре, саклау прививкалары һәм дәвалау-профилактик эшкәртүләр өчен бирергә.

15.15. Үлгән терлекне күмү маxsus билгеләнгән урында маxsusлаштырылган оешма тарафыннан башкарыла.

15.16. Үз территорияләрендә каравылчы этләре булган оешмалар бурычлы:

1) теркәргә эт гомуми нигезләрдә;

2) асарга эт ныклы бәйдә;

3) килүчеләрнең хайваннар янына керү мөмкинлеген төшереп калдырырга;

4) этләрне яхшы эйләндерелгән территориядә яки гомуми файдаланудагы территориядән читкә кергәндә кисәтү языы булган очракта гына төшереп калдырырга.

15.17. Жәмәгать урыннарында булган, озата баручы затлардан башка

күзәтүчесез хайваннар тотылырга тиеш.

15.18. Сукбай хайваннарны аулаган махсус предприятие яки жирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү нигезендә башкарыла ала.

15.19. Сукбай хайваннарны тоту чараларын гамәлгә ашыру хайваннарга карата гуманлы мөнәсәбәт һәм иҗтимагый әхлак нормаларын үтәү принципларына нигезләнә.

15.20. Рөхсәт ителми:

1) тиешле каардан башка, шәхси йортлар территориясенән һәм фатирлардан малларны тартып алырга.;

2) этләрне кибет, даруханәләр, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре h. б. янында бәйдән төшерергә.;

3) ветеринария органнары рекомендациясенән башка, приманкалар һәм башка тоту чараларын кулланырга.

16. Жирләү урыннарын карап тоту

16.1. Жирләү урыннарын этик, санитар һәм экологик таләпләр нигезендә карап тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукий акт белән билгеләнгән жирләү урыннарын карап тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

16.2. Жирләү урыннарын санитар тоту дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында 2013 елның 5 апрелендейге 44-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырыла (алга таба - сатып алу). Сатып алу провайдерны (подрядчыны, башкаручыны) билгеләүдән башлана һәм контракт якларының йөкләмәләрен үтәү белән тәмамлана. Федераль закон нигезендә сатып алуларны гамәлгә ашыру турында белдерү урнаштыру яки тәэминатчыны (подрядчыны, башкаручыны) билгеләүдә катнашырга чакыру жибәрү каралмаган булса, сатып алу контракт төзүдән башлана һәм яклар тарафыннан йөкләмәләрне үтәү белән тәмамлана;

16.3. Жирләү урыннарын карап тотуга карата таләпләр:

16.3.1. зиратлардагы жәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Урны территорияләрендә жәмәгать бәдрәфләре булырга тиеш чистартылган;

16.3.2. зираттагы чүп-чар контейнерлары һәм чүп савытлары чистартылырга тиеш. Калдыклар тупланган очракта, 3 көнгә кимендә бер тапкыр чыгарылырга тиеш;

16.3.3. агач утыртмаларының авария хәлендә булуы да рөхсәт ителми. Авария хәлендәгә агач үсентеләре ачыкланган мизгелдән бер тәүлек эчендә сүтлергә тиеш;

16.3.4. шәхесләре куелмаган каберләр яки үлгәннәрнең каберләре пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга, холмик һәм кабер белән жиһазландырылырга тиеш.

16.4. Кышкы чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

16.4.1. зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар кинәйтлергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз катламнары булмаган килеш тигез кар өеме булу рөхсәт ителә;

16.4.2. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юл һәм тротуарларның машиналар йөрү өлешен кар явудан соң ук эшкәрту башланырга тиеш;

16.4.3. ин беренче чиратта кар чыгару, боз өю һәм Үзәк һәм керү юлларыннан

кар-боз муниципаль берәмлекләрен бетерү зарур;

16.4.4. жәяулеләр жирләү урыннарында бозлавыкка каршы материаллар қуллану, юллардан чистартылган кар һәм бозны каберләргә, газоннарга, қуакларга туплау рөхсәт ителми.

16.5. Жәйге чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

16.5.1. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберләр арасындағы юллар һәм жирләү урыннарында башка территорияләр төрле пычрактан чистартылырга тиеш;

16.5.2. яшел үсентеләрне санитар кисү, агач-куак үсемлекләрен чүп-чардан арындыру чаралары ел саен үткәрелергә тиеш.

16.6. Күмелү урынын, кабер өстендәге корылманы (хачлар, һәйкәлләр, плитәләр, склепалар h.б.) карау, чәчәкләр һәм декоратив қуаклар утырту, аны Колумбиядә карау ире(ай), туганнары, вафат булган затның законлы вәкиле яки мәжбүри санитар таләпләрне үтәп башка зат тарафыннан башкарыла.

17 Статья. Кагыйдәләрнең үтәлешен контролъдә тоту

17.1. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар жирлек территориясен төзекләндерү буенча әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләрнең үтәлешен тәэмин итәргә тиеш.

17.2. Әлеге кагыйдәләрне бозу административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы (федераль законнарда һәм Россия Федерациисенең башка норматив хокукий актларында каралган нормаларны һәм кагыйдәләрне үз эченә алган әлеге Кагыйдәләрнең нигезләмәләреннән тыш) нигезендә җаваплылыкка китерә.

17.3. Төзекләндерү өлкәсендәге законнар һәм муниципаль хокукий актлар таләпләрен үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка тарту зат күрсәтелгән таләпләрне үтәудән һәм жибәрелгән житешсезлекләрне бетерүдән азат итми.

Приложение N 2
к решению Совета Иске-Казанского
сельского поселения Высокогорского
муниципального района
от «___» 2018 г. N ___

ТӘРТИП

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге гражданнарының Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләре проекты һәм тикшерелә торган проект буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу буенча фикер алышуда катнашуы

1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында” карары проекты буенча гражданнар тәкъдимнәре:

1.1. территорияне төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләрне карау буенча махсус комиссия рәисе тарафыннан, ә аның булмаганды - комиссия әгъзаларының берсе тарафыннан язмача кабул ителә.

1.2. территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү буенча гражданнарың тәкъдимнәре территориине төзекләндерү кагыйдәләренә кертелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр текстында булырга, гражданин тарафыннан, аның ф.и. о., яшәү урыны күрсәтелгән булырга тиеш.

1.3. Иске-Казан авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр керткән гражданга текстны махсус комиссия рәисе яисә комиссия әгъзасы имзалаган язма раслау бирелә.

Махсус комиссия тарафыннан Иске-Казан авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр алынган очракта, почта аша, адресатка почта аша тәкъдимнәр алу турында хәбәр ителә.

Иске-Казан авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр кертелгән очракта, махсус комиссия рәисе, яисә махсус комиссия әгъзасы телефон аша кисәтүләр һәм тәкъдимнәр алу турында гражданинны раслый. Шул ук вакытта гражданинның Ф.и. о. һәм аның яшәү урыны теркәлгән.

Иске-Казан авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге территориисен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» гы карары проекты буенча гражданнарың барлык тәкъдимнәре һәм искәрмәләре махсус журналда (прошитом һәм провумерированном) теркәлә, аның күшымтасына гражданинның кәгазьдәге тәкъдимнәре һәм искәрмәләре, шулай ук тәкъдимнәр һәм искәрмәләр кабул итүче

зат тарафыннан расланган телефон шалтыратуларының язмалары керэ. Иске-Казан авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Иске-Казан авыл жирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» гы карапы проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр Иске-Казан авыл жирлеге советында түбәндәгә адрес буенча кабул ителә: 422735, Татарстан Республикасы, Биектау районы, Иске-Казан авылы, Совет урамы, 5, тел. 777-02, һәр көнне, шимбә һәм якшәмбәдән тыш, 8.00-16.00 сәгатькә кадәр, «19» апрельдә.